

11 augustus 2019

ONGELIJKHEID OP DE ARBEIDSMARKT

KWANTITATIEF ONDERZOEK NAAR HET VERSCHIL IN INKOMEN
TUSSEN MANNEN EN VROUWEN MET EN ZONDER NIET-WESTERSE
MIGRATIEACHTERGROND EN EVENTUELE VERKLARINGEN VAN DIT VERSCHIL

Isa van der Have (5901529)

Docent: prof. dr. Maas

Tweede Beoordelaar: prof. dr. ir. Vincent Buskens

Universiteit Utrecht

Abstract

The aim of this article is to investigate inequality on the labour market through the effects of gender and a non-western migration background on income in the Netherlands. I used two mediators, being social and human capital, to test the indirect effects. The data used to test the hypotheses were acquired from the Arbeidsaanbodpanel, collected by the Netherlands Institute for Social Research in 2014. The results indicate there is no effect of the interaction of gender and migration background on income, when the mediating variables are added. There was, however, found a relation between gender and income, which showed that men earn a significantly higher income than women. The results do show that human capital has a positive effect on income, while social capital shows no effect on income. There was not found a mediating effect of any of the variables on income.

Key words: Inequality; gender; migration background; income

Inleiding

Sociale gelijkheid is tegenwoordig een *hot topic*. De afgelopen tijd werd er vaak bericht over de *wage gap* tussen mannen en vrouwen; hier werd over gesproken in het nieuws, in de krant en op sociale media. Hoewel nog steeds aanwezig, zijn de sociale verschillen tussen man en vrouw de afgelopen decennia minder groot geworden. Zo is bijvoorbeeld de traditionele taakverdeling waar de man kostwinner is en de vrouw voor het huishouden en kinderen zorgt, verschoven. Vrouwen zijn meer gaan werken, volgen steeds vaker een hoge opleiding en het gemiddelde inkomen van vrouwen is gestegen. Ook nemen mannen steeds vaker taken over in het huishouden (Niphuis-Nell, 1997; Bianchi et al., 2000; Treas & Tai, 2016).

In 2014 bleek uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat jonge vrouwen van 25 tot 30 jaar meer verdienden dan hun mannelijke leeftijdgenoten (2016). Dat verschil was niet groot, namelijk maar twee procent, maar wel aanwezig. Als de leeftijd van 30 jaar was bereikt, verdween deze voorsprong echter. De groep vrouwen tussen de 25 en 30 jaar oud is dan ook de enige groep waar vrouwen meer verdienen dan mannen. Gemiddeld genomen betekent dat, dat vrouwen minder verdienen dan mannen. De verandering waarin jonge vrouwen een loonvoorsprong hebben op jonge mannen, is ontstaan in 2011 en is versneld in 2013. Het is dus een erg recente ontwikkeling (CBS, 2016).

Volgens het CBS ligt de oorzaak van de voorsprong die jonge vrouwen tegenwoordig hebben bij het opleidingsniveau. Nederlandse jonge mensen zijn steeds hoger opgeleid. Deze stijgende lijn van opleidingsniveau is voornamelijk bij vrouwen sterk aanwezig. Gemiddeld genomen zijn jonge vrouwen hierdoor hoger opgeleid dan jonge mannen (CBS, 2016). Meisjes zouden hun opleiding ook vaker en sneller voltooien dan jongens, zo bleek uit de Emancipatiemonitor 2018 (Dirven et al., 2018).

Uit eerder gedaan onderzoek blijkt dat het effect van gender op het loon vooral voor vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond sterk is (Glorieux et al., 2010). Als een persoon, één van diens ouders of de beide ouders zijn geëmigreerd, heeft hij of zij een migratieachtergrond (CBS, 2016). Volgens het onderzoek van Glorieux *et al.* ontvangen mensen met een migratieachtergrond tijdens hun eerste baan een significant lager loon dan mensen zonder migratieachtergrond. Uit hetzelfde onderzoek kwam naar voren dat mannen significant meer verdienen dan vrouwen. Het verschil was het grootst voor vrouwen met een migratieachtergrond, die significant minder verdienen dan vrouwen zonder een migratieachtergrond. Hierin hebben vrouwen met een Turkse of Noord-Afrikaanse achtergrond

een nadeel ten opzichte van vrouwen met een westerse achtergrond. In 2010 werd door Corluy en Verbist onderzocht in hoeverre een niet-Europese migratieachtergrond effect had op het inkomen. Hieruit bleek dat het gemiddelde inkomen in België van mensen met een achtergrond buiten de Europese Unie ongeveer een derde onder het gemiddelde Belgische inkomen lag.

Zoals eerder vernoemd, wordt opleiding als mogelijke reden gegeven voor de stijging in het inkomen van jonge vrouwen, ten opzichte van jonge mannen. Voor meisjes met een niet-westerse migratieachtergrond geldt, net als voor meisjes zonder migratieachtergrond, dat zij vaak hoger opgeleid zijn dan jongens met eenzelfde achtergrond (Dirven et al., 2018). Tussen meisjes en jongens met een niet-westerse migratieachtergrond is dit verschil zelfs groter dan voor jongens en meisjes zonder een migratieachtergrond. De verhouding tussen meisjes en jongens die een hoog opleidingsniveau hebben is dus sterker in het voordeel voor meisjes bij deze groep dan bij mensen zonder een migratieachtergrond.

Aanvullend blijkt uit de Emancipatiemonitor 2018 dat het verloop van onderwijsniveau in Nederland hetzelfde is voor vrouwen met een migratieachtergrond als voor vrouwen zonder migratieachtergrond (Dirven et al., 2018). Voor beide groepen geldt dat vrouwen tussen de 25 en 34 jaar oud het hoogste onderwijsniveau hebben behaald. Onder deze leeftijdsgroep zijn er meer hoog- dan middelbaar of laagopgeleiden. Vanaf 35 jaar zijn er meer middelbaar of laagopgeleide vrouwen met een migratieachtergrond dan hoogopgeleide vrouwen met een migratieachtergrond.

Uit onderzoek is gebleken dat inkomensongelijkheid op zowel maatschappelijk als persoonlijk vlak negatieve consequenties kan hebben, zoals een daling in de sociale cohesie, een stijging van het sterftcijfer, een toename van geweld of verschillen in gezondheid (Kawachi et al., 1997; Kennedy et al., 1998; Lynch et al., 2000). Verder onderzoek hiernaar kan helpen om meer inzicht te krijgen in inkomensongelijkheid en de mogelijke oorzaken en effecten hiervan.

In studies naar inkomensgelijkheid wordt veelal gekeken naar verschillen tussen het inkomen van mannen en vrouwen en naar verschillen tussen het inkomen van mensen met of zonder een migratieachtergrond (Kossoudji, 1988; Curloy & Verbist, 2010; CBS, 2016; Hartgers et al., 2018). Een combinatie van deze twee factoren is minder vaak onderzocht. Voorliggend onderzoek biedt daarom een recente kijk op het verschil in arbeidsinkomen tussen vrouwen en mannen en tussen verschillende groepen die zijn ingedeeld op basis van geslacht en het wel of niet hebben van een niet-westerse migratieachtergrond.

Zoals eerder beschreven, tonen eerdere studies aan dat jonge vrouwen een hoger inkomen hebben dan jonge mannen, en dat dit fenomeen samen zou hangen met het feit dat vrouwen tegenwoordig een hoger opleidingsniveau hebben dan mannen. Deze trend in het verschil van opleidingsniveau tussen mannen en vrouwen is ook te zien bij mensen met een niet-westerse achtergrond. In dit onderzoek wordt getracht te beschrijven of jonge vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond ook een hoger inkomen ontvangen dan jonge mannen met een niet-westerse migratieachtergrond. Daarnaast wordt een eventueel verschil getracht te verklaren door middel van de theorie van sociaal kapitaal en de theorie van humaan kapitaal.

De groepen die in deze scriptie worden vergeleken, zijn jonge vrouwen met en zonder een niet-westerse migratieachtergrond tegenover mannen met en zonder een niet-westerse migratieachtergrond, van dezelfde leeftijd. Deze groepen zullen worden vergeleken op het gebied van inkomen.

De vraag die in dit onderzoek centraal staat, is: Wat zijn in Nederland de effecten van een niet-westerse migratieachtergrond op het arbeidsinkomen van jonge vrouwen, vergeleken met het arbeidsinkomen van jonge mannen en hoe komen deze effecten tot stand? Er wordt dus gekeken naar of de ontwikkeling die geldt voor jonge vrouwen in Nederland waar zij meer verdienen dan hun mannelijke leeftijdsgenoten, ook te zien is bij vrouwen en mannen met een migratieachtergrond. Hierbij wordt gekeken naar vrouwen en mannen van 25 tot 45 jaar oud.

De hypotheses die gevormd worden, zullen worden getoetst aan de hand van data die voortgekomen zijn uit het Arbeidsaanbodpanel van het Sociaal en Cultureel Planbureau (2016).

Conceptueel en theoretisch kader

Sociaal kapitaal theorie

Kapitaal wordt door economen omschreven als bezit dat gebruikt wordt om inkomen te verwerven (Smith, 1937). Iemand kan verschillende soorten kapitaal bezitten. Elk van deze soorten kapitaal, kan een voordeel opwerpen voor degene die in bezit is van dergelijk kapitaal. Volgens Bourdieu, een Franse socioloog, is de economische definitie van kapitaal niet voldoende (1986). Volgens hem zijn er drie soorten kapitaal: economisch, cultureel en sociaal kapitaal. Het hebben van sociaal kapitaal kan leiden tot verschillende voordelen, waaronder financiële voordelen (Stone, 2004).

Volgens de theorie van sociaal kapitaal zijn voor het sociaal kapitaal van een individu drie aspecten erg belangrijk. Zo moet deze persoon een netwerk hebben, maar is het ook van belang dat de personen waar hij of zij een band mee heeft de middelen hebben om te helpen en ten slotte ook bereid zijn om deze hulp te bieden (De Graaf & Flap, 1988). Als dit allemaal het geval is, is het sociaal kapitaal kwalitatief goed. De waarde van het sociaal kapitaal hangt daarnaast ook af van de structuur van relaties tussen actoren en de context waarin het sociaal kapitaal gebruikt kan worden (Coleman, 1988). Sociaal kapitaal is dus van waarde als dit kapitaal ingezet kan worden om voor jezelf een betere positie te verzorgen, wat in dit geval zou betekenen dat een individu zijn of haar sociaal kapitaal inzet om een hoger inkomen te kunnen verkrijgen.

De contacten in het netwerk van een individu kunnen het proces van vooruitgang op een bepaald gebied versnellen (Stone et al., 2004). Sociale hulpbronnen zijn namelijk de middelen waarmee een doel bereikt kan worden, zoals een voordeligere positie op de arbeidsmarkt (Flap, 1987). Sociaal kapitaal heeft dus alles te maken met het gevormde netwerk van een individu. Hier vallen zowel de directe als indirecte relaties onder, aangezien beiden een hulpbron kunnen zijn (Lin, 1999). Binnen een netwerk heeft iemand zowel sterke als zwakke relaties met andere personen. Een sterke band heeft een individu met bijvoorbeeld zijn of haar beste vriend. Een zwakke band is een relatie met een ander individu die iemand niet vaak spreekt of ziet, zoals een kennis (Granovetter, 1983). Vooral de zwakke banden in een netwerk kunnen hierin voordelig werken. Een zwakke band is namelijk vaak ook een overbruggende band (Granovetter, 1983). Dit gaat dan om een overbrugging tussen twee verschillende groepen en stelt iemand in staat in contact te komen met andere groepen en zo informatie te verkrijgen die binnen zijn of haar eigen groep minder of niet bekend is. Dit kan ook slaan op informatie over vrije posities op de arbeidsmarkt. Het kunnen aanspreken van andermans netwerken betekent dat het sociaal kapitaal van personen uit je netwerk ook van invloed kan zijn op jouw eigen sociaal kapitaal (Wells et al., 2011). Daarnaast zijn ook kenmerken van de personen in je netwerk belangrijk, zoals wat voor baan of functie iemand heeft en ook opleidingsniveau kunnen belangrijk zijn (Verhoeven et al., 2000). Zo kan het voor iemand met sociaal kapitaal makkelijker zijn om een baan te vinden, of promotie te krijgen, dan iemand zonder waardevol sociaal kapitaal, zo blijkt uit eerder uitgevoerd onderzoek (Lin, 1999; Mouw, 2003; Stone et al., 2004; Lin, 2017). Het hebben van waardevol sociaal kapitaal kan dus leiden tot verschillende (financiële) voordelen (Stone et al., 2004).

Samenvattend, kan sociaal kapitaal helpen bij het verkrijgen van een hoger inkomen, door het aanspreken van je netwerk bij het verkrijgen van een baan of positie. Dit is voornamelijk het geval wanneer dit kapitaal van goede kwaliteit is. Kwalitatief goed sociaal kapitaal wordt gekenmerkt door het aantal personen in een netwerk, door het aantal personen in dit netwerk met relevante hulpmiddelen en door of de personen in dit netwerk ook bereid zijn die hulpmiddelen in te zetten om te helpen. Iemand met een netwerk waar (vrijwel) geen personen in zitten die over relevantie hulpmiddelen beschikken of daar wel over beschikken, maar niet bereid zijn die aan te bieden, behoren niet tot kwalitatief goed sociaal kapitaal.

H1: Meer sociaal kapitaal, dat van goede kwaliteit is, leidt tot een hoger inkomen.

Sociaal kapitaal en geslacht

Sociaal kapitaal zou een verklaring kunnen zijn voor het verschil in inkomen tussen vrouwen en mannen, als aangetoond kan worden dat hun sociale netwerken zodanig verschillen dat ofwel mannen of vrouwen meer voordeel zouden kunnen halen uit hun netwerk en hiermee dus een groter en kwalitatief beter sociaal kapitaal bezitten. Het verschil zou kunnen zitten in de personen in een netwerk, kenmerken van de posities van deze personen en een combinatie van die twee (Verhoeven et al., 2000).

Sociale netwerken zijn vaak homogeen (Van Tubergen & Volker, 2015). Dat wil zeggen dat mensen met dezelfde kenmerken elkaar opzoeken. Een kenmerk dat een netwerk kan bepalen, is geslacht. Dit zou betekenen dat mannen vaker een netwerk hebben dat bestaat uit mannen en vrouwen eerder een netwerk hebben dat voornamelijk bestaat uit vrouwen.

In Nederland worden de meeste hoge functies in bedrijven bekleed door mannen. Hoewel er steeds meer vrouwen zijn die deze posities krijgen, was in 2001 nog maar 26 procent van de managers een vrouw (CBS, 2002). Dat was ongeveer twee keer zoveel vrouwelijke managers waren als bijna een decennium daarvoor, in 1992. De verschillen tussen vrouwen en mannen worden dus wel kleiner, maar het verschil is nog steeds aanwezig. Dit betekent dat als mannen vooral mannen in hun netwerk hebben, zij meer kans hebben om iemand in een hoge functie in hun netwerk aan te kunnen spreken. Personen in hoge functies hebben zelf vaak veel nuttig sociaal kapitaal en beschikken daarnaast zelf ook over hulpbronnen die nuttig zijn in het zoeken naar een betere positie op de arbeidsmarkt (Verhoeven et al., 2000; Lin, 2017).

Volgens eerder gedaan onderzoek door Verhoeven, Jansen en Tazelaar (2000), beschikken mannen inderdaad over meer sociaal kapitaal dat nuttig is voor hun positie op de arbeidsmarkt dan vrouwen. In dit onderzoek werd gekeken of de netwerken van mannen en

vrouwen zodanig verschillen, dat mannen op de arbeidsmarkt door hun netwerk al een voordeligere positie hebben ten opzichte van vrouwen. Hier kwam uit dat mannen in hun netwerk inderdaad nuttigere connecties hebben als het gaat om betaald werk vinden en het omhooghalen van het niveau van hun functie.

Dit is in lijn met onderzoek gepubliceerd in 2004, waaruit bleek dat de hoeveelheid sociaal kapitaal van mannen en vrouwen niet veel verschilt, maar dat het sociaal kapitaal zelf wel verschilt (Lowndes, 2004). Zo zouden mannen vaker sociaal kapitaal hebben dat hen hogerop kan helpen en zij zouden hun sociaal kapitaal ook vaker als een hulpbron zien en op die manier aanspreken dan vrouwen.

H2: Jonge mannen hebben vaker kwalitatief goed sociaal kapitaal dan hun vrouwelijke leeftijdsgenoten. Dit kan deels hun hogere inkomen ten opzichte van vrouwen verklaren.

Sociaal kapitaal, geslacht en een migratieachtergrond

Zoals eerder aangegeven, is het sociale netwerk van een persoon vaak homogeen. Dit kan worden verklaard door het feit dat mensen graag mensen om zich heen hebben die op hen zelf lijken. Daarbij heeft het er ook mee te maken dat de kans groter is dat iemand mensen leert kennen die overeenkomsten tonen met hem of haar (Van Tubergen & Volker, 2015). Zo gaan hoogopgeleiden vaak met elkaar om, omdat ze elkaar leren kennen aan de school of universiteit waar zij studeren. Uit dit principe volgt dat mensen met een niet-westerse migratieachtergrond kans hebben in dezelfde kringen te verkeren en dus deel uit zullen maken van elkaars netwerk, omdat zij elkaar op zullen zoeken.

Etnische minderheden en migrantengroepen wonen vaak in wijken waar vooral mensen wonen die ook een migratieachtergrond hebben (Entzinger, 1991; Wimmer, 2004). Hierdoor komen zij minder in contact met andere etnische groepen, zoals de meerderheidsgroep. Dit kan zorgen voor een mindere mate van assimilatie. Assimilatie is het proces waarbij minderheden zich mengen met de meerderheidsgroep. Hierbij wordt de cultuur van deze meerderheidsgroep overgenomen door personen uit de minderheidsgroep. Als etnische minderheden een mindere mate van assimilatie laten zien, hebben zij volgens voorgaand onderzoek kans om een achterstand op te lopen op de arbeidsmarkt (Li, 2004). Dit kan verklaard worden door het feit dat mensen die onderdeel zijn van een meerderheidsgroep, vaak meer sociale banden hebben met mensen die hen hogerop kunnen helpen en informatie kunnen verschaffen dan mensen die onderdeel uitmaken van een minderheidsgroep (Aguilera & Massey, 2003).

Zoals eerder is genoemd, is de kans dat een hoogopgeleid persoon in contact komt met een andere hoogopgeleide groot, aangezien zij elkaar eerder zullen tegenkomen op de opleiding of op de werkvloer. Dat betekent andersom ook dat mensen met een laag opleidingsniveau ook eerder andere personen ontmoeten met een laag opleidingsniveau. Ditzelfde geldt voor personen met een hoge of lage beroepsstatus. Mensen met een lage beroepsstatus, zullen dus minder snel in contact komen met personen met een hoge beroepsstatus en zodoende zullen zij minder snel verder komen door middel van hun sociaal kapitaal. Mensen met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond hebben in Nederland gemiddeld een lagere beroepsstatus dan personen zonder een migratieachtergrond in Nederland (Gracia et al., 2016). Hierdoor zullen zij ook minder snel in contact komen met mensen die een hoge beroepsstatus hebben en zal hun sociaal kapitaal dus van minder goede kwaliteit zijn dan van mensen zonder migratieachtergrond.

Familie kan een goede bron zijn van sociaal kapitaal (Coleman, 1988; Verhaeghe et al., 2012; Quite et al., 2013). Mensen met een migratieachtergrond, zeker eerste generatie migranten, hebben minder vaak toegang tot hulpmiddelen via familie dan mensen zonder een migratieachtergrond (Verhaeghe et al., 2012). Ook zal hun familie tegen dezelfde problemen aanlopen als zijzelf als het gaat om het opbouwen van sociaal kapitaal.

Resumerend naar aanleiding van voorgaande beschreven studies, hebben mannen meer kwalitatief goed sociaal kapitaal dan vrouwen en hebben mensen zonder een migratieachtergrond meer kwalitatief goed sociaal kapitaal dan mensen met een niet-westerse migratieachtergrond.

H3: Vrouwen en mannen, voornamelijk vrouwen, met een niet-westerse migratieachtergrond hebben minder sociaal kapitaal dan personen zonder een migratieachtergrond. Dit kan deels het minder hoge inkomen van personen, voornamelijk vrouwen, met een niet-westerse migratieachtergrond ten opzichte van personen, met name mannen, zonder een migratieachtergrond verklaren.

Humaan kapitaal theorie

Een theorie die vaak wordt aangehaald bij het onderzoeken van de arbeidsmarktpositie van vrouwen met een migratieachtergrond, is die van humaan kapitaal. Deze theorie stelt dat mensen investeringen doen in zichzelf door middel van bijvoorbeeld een opleiding, zodat zij hier economisch van kunnen profiteren (Becker, 1962). Net als bij sociaal kapitaal, geldt het voor humaan kapitaal dus ook dat iemand investeert en verwacht daar iets voor terug te krijgen

(Lin, 2017). Volgens Coleman gaat humaan kapitaal over vaardigheden die een persoon zichzelf aanleert of aangeleerd krijgt door anderen (1988). Als iemand verschillende talen beheerst, een hoger opleidingsniveau heeft behaald of meer arbeidservaring heeft, is diens humaan kapitaal ook groter.

Zo is het beheersen van de taal in het land waar een persoon woont en werkt belangrijk. Iemand die de taal goed beheerst, zal meer kans hebben te slagen in het vinden van een baan en uiteindelijk in het verdienen van een hoger inkomen dan iemand die de taal niet spreekt (Kossoudji, 1988). Dat kan verklaard worden door het feit dat veel banen alleen beschikbaar zijn voor mensen die de taal beheersen. Een andere verklaring kan zijn dat iemand die de taal voldoende spreekt, eerder een relevante opleiding in het land heeft gevolgd of kan gaan volgen (Morgan & David, 1963).

Zoals eerder gezegd, behoort ook het opleidingsniveau van een individu tot het humaan kapitaal. Een hogere opleiding leidt namelijk tot een hoger inkomen (Morgan & David, 1963). Dat wil zeggen dat deze opleiding zelf een investering is, of dat iemand door het volgen en afronden van een opleiding bepaalde kennis bezit die hem of haar kan helpen een inkomen te verwerven (Smith, 1937; Becker, 1962).

Ook kan arbeidservaring gezien worden als humaan kapitaal (Mincer & Polachek, 1974). Uit voorgaand onderzoek is gebleken dat mensen die tijdelijk stoppen met werken, bij terugkomst op de arbeidsmarkt een nadeligere positie hebben ten opzichte van mensen die nooit gestopt zijn met werken (Mincer & Ofek, 1982). Zij zijn dan tijdelijk gestopt met een investering die hen op economisch vlak verder zou brengen. Deze investering gaat om werkervaring. Door te blijven werken, doet een persoon steeds meer kennis op en wordt iemand meer bekend met zijn of haar werkveld. Werkgevers zijn om deze reden eerder geneigd iemand aan te nemen die relevante ervaring heeft (Boxman et al., 1990).

H4: Een groter, kwalitatief goed humaan kapitaal, leidt tot een hoger inkomen.

Humaan kapitaal en geslacht

In het onderwijs creëren meisjes tegenwoordig een voorsprong ten opzichte van jongens (Dirven et al., 2018). Dat verschil tussen jongens en meisjes begint al op de basisschool, waar meisjes een hoger schooladvies krijgen dan jongens (Hartgers et al., 2018). Dit gaat verder op het voortgezet onderwijs, waar in het derde jaar op de havo en vwo meer dan de helft meisjes zijn, terwijl op het vmbo juist meer jongens dan meisjes zitten. Ook is de instroom in het hbo en wo al jaren hoger onder vrouwen dan onder mannen. Daarnaast voltooien zij hun opleiding

vaker en sneller dan mannen (Dirven et al., 2018; Hartgers et al., 2018). In 2017 was het aandeel hoogopgeleiden voor het eerst hoger onder vrouwen dan mannen, met ongeveer 35 procent tegenover ongeveer 34 procent (CBS Statline, 2018). Voor mensen boven de 45 jaar oud gold echter wel dat het aandeel bij mannen nog hoger was dan bij vrouwen.

Zoals eerder benoemd, leidt een hoger opleidingsniveau tot een hoger inkomen (Morgan & David, 1963). Dit zou kunnen betekenen dat vrouwen onder de 45 jaar oud ook meer verdienen dan mannen van die leeftijd.

De theorie van humaan kapitaal is in strijd met de theorie van sociaal kapitaal, waar juist uit zou volgen dat het inkomen van mannen hoger is dan dat van vrouwen. Hypothesen zijn *ceteris paribus*, wat Latijn is voor “het overige gelijk blijvend”. Dit houdt in dat een bepaalde relatie of een effect hetzelfde blijft, indien andere bepalende factoren ook gelijk zullen blijven. Dit is niet het geval bij deze twee hypothesen. Omdat humaan kapitaal een andere variabele is dan sociaal kapitaal en er een andere verdeling binnen deze variabele is tussen mannen en vrouwen dan bij sociaal kapitaal, is het mogelijk dat door het volgen van deze theorie ook de verwachting van de hypothese anders kan zijn.

H5: Jonge vrouwen hebben vaker kwalitatief goed humaan kapitaal dan hun mannelijke leeftijdsgenoten. Dit kan deels een hoger inkomen ten opzichte van mannen verklaren.

Humaan kapitaal, geslacht en een migratieachtergrond

Mensen die zijn geboren in een ander land en vanuit daar zijn geëmigreerd, zijn eerste generatie migranten (CBS, 2016). Krijgt zo iemand een kind, dan valt dat kind onder de tweede generatie migranten. Eerste generatie migranten zijn dus niet zelf geboren in het land van bestemming en hebben niet vanaf de geboorte de cultuur meegekregen van dat land. Dit betekent ook dat zij de taal van een land minder goed zullen beheersen, dan mensen zonder migratieachtergrond die zijn geboren in het land waar zij wonen en werken, als zij uit een land komen waar een andere taal wordt gesproken.

Uit eerder onderzoek is gebleken dat vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond gemiddeld minder hoog zijn opgeleid dan vrouwen zonder een migratieachtergrond (Hooghiemstra, 1995; Merens, 2000; Dirven et al., 2018). Zo zat in het collegejaar 2017-2018 37 procent van meisjes met een niet-westerse achtergrond in het derde jaar van het voortgezet onderwijs op de havo of het vwo, iets dat gold voor 51 procent van de meisjes zonder migratieachtergrond. Deze verschillen zijn echter wel afgenomen vergeleken

met 2007. Toen gold dat niet-westerse meisjes met ruim 30 procent op havo of vwo zaten en van meisjes zonder een migratieachtergrond ongeveer 48 procent op havo of vwo zat (Dirven et al., 2018).

Daarnaast is het voor werkgevers in Nederland vaak lastig om de waarde van een opleiding in het land van herkomst in te schatten (Merens, 2000). Ook worden sommige buitenlandse diploma's in Nederland niet erkend en zullen sommige buitenlandse opleidingen minder toepasbaar zijn in de Nederlandse samenleving. Als een persoon met een niet-westerse migratieachtergrond zijn of haar opleiding dus gedeeltelijk of geheel in een ander land dan Nederland heeft gevolgd, zal een werknemer minder snel de neiging hebben die persoon aan te nemen.

Aangezien een hogere opleiding zal leiden tot een hoger inkomen (Morgan & David, 1963), zullen vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond gemiddeld een lager inkomen hebben dan Nederlandse vrouwen zonder een migratieachtergrond. Volgens de theorie hebben vrouwen meer kwalitatief goed humaan kapitaal dan mannen en hebben mensen zonder een migratieachtergrond meer kwalitatief goed humaan kapitaal dan mensen met een niet-westerse migratieachtergrond.

H6: Vrouwen en mannen, voornamelijk mannen, met een niet-westerse migratieachtergrond hebben minder humaan kapitaal dan personen zonder een migratieachtergrond. Dit kan deels het minder hoge inkomen van personen, voornamelijk mannen, met een niet-westerse migratieachtergrond ten opzichte van personen, met name vrouwen, zonder een migratieachtergrond verklaren.

Data en methoden

Data

Om te onderzoeken of een niet-westerse migratieachtergrond een effect heeft op het verschil in arbeidsinkomen tussen jonge vrouwen en jonge mannen en hoe deze effecten tot stand komen, is een kwantitatief onderzoek uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van de data die voortkwamen uit het Arbeidsaanbodpanel van 2014 (SCP, 2016). Het doel van dit arbeidsaanbodpanel is het in kaart brengen van verschillende aspecten van de arbeidssituatie van de Nederlandse bevolking. Arbeidsaanbod kan worden uitgelegd als het totaal aantal beschikbare arbeidskrachten op de arbeidsmarkt. Het onderzoek werd dus uitgevoerd onder

werkenden, werkzoekenden en niet-participerenden. In dit panel staan onderwerpen centraal als arbeidsmobiliteit, zoekgedrag naar een baan en arbeidsduur.

Het Arbeidsaanbodpanel is een onderzoek onder de Nederlandse bevolking, waarbij de doelpopulatie van het onderzoek bestaat uit mensen tussen de 16 en 66 jaar oud. De nadruk lag op het (potentiële) arbeidsaanbod. Omdat scholieren en studenten steeds vaker werken en mensen later met pensioen gaan, zijn ook scholieren en mensen van 65 en 66 jaar oud meegenomen in de steekproef.

De data van dit onderzoek werden verzameld door middel van een online of papieren enquête, afgenomen rond 1 oktober 2014. Elke twee jaar wordt de enquête voorgelegd aan een nieuwe groep, die deels bestaat uit nieuwe personen en deels uit personen die in voorgaande jaren ook hadden deelgenomen. Het panel van 2014 had een netto respons van 4948 respondenten, waarvan 1161 respondenten dat jaar nieuw waren. Van de eerste meting in 1985 deden in 2014 nog 64 mensen mee aan het panel. Om het panel zowel representatief voor de Nederlandse bevolking in de werkzame leeftijd als groot genoeg te houden, wordt er iedere meting gecorrigeerd voor uitval. Deze uitval kan bijvoorbeeld voorkomen als personen in het panel ouder worden en hierdoor niet meer in de doelgroep vallen, of als zij er zelf voor kiezen niet meer deel te nemen aan het panel.

De data zijn van 1985 tot 2010 verzameld door de Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek (OSA), waarna het is overgenomen door het Sociaal en Cultureel Planbureau. In 1985 werd voor de eerste keer data verzameld, maar sinds 1986 gebeurt dat een keer in de twee jaar. De data worden verzameld via huishoudens, waarbij sinds 2002 het hele huishouden dat in aanmerking komt voor deelname wel of niet participeert aan het onderzoek. Hierbij moet de hoofdkostwinner en/of partner deelnemen aan het onderzoek, anders wordt het hele huishouden als non-respons beschouwd.

Toen in 1985 werd begonnen met de dataverzameling, werden de adressen uit het PTT-afgiftebestand gehaald. Sinds 2012 vindt deze aanvulling plaats door een steekproef die door het CBS wordt getrokken. Bij de selectie van huishoudens wordt rekening gehouden met relevante statistieken als leeftijd, huishoudsituatie, woonplaats en voornaamste bron van inkomsten. Voor de enquêtes worden afgenomen, vindt er een telefonische screening plaats. Op basis van deze screening wordt de bereidheid tot deelname nagegaan.

In 2014 was het doel van het SCP om een netto respons te behalen van 4800 personen. De steekproef via het CBS bestond uit 8908 personen, waarvan na uitval 7320 personen overbleven. Hier zijn 550 personen van verwijderd om een te grote fluctuatie in het aantal

respondenten te voorkomen. Van de overgebleven 6680 mensen die een vragenlijst ontvingen, bleven uiteindelijk 4948 respondenten over die behoorden tot de netto respons.

Voor dit onderzoek is een selectie van N = 1071 respondenten gemaakt, vanwege uitval binnen de variabelen. Respondenten die op één of meerdere vragen een ongeldig antwoord hebben gegeven zijn als ‘missings’ geteld en worden verder niet meegenomen. Zo is er een selectie gemaakt waarbij alleen mensen zijn meegenomen die in 2014 arbeidsloon ontvingen en op het moment van afname dus werkzaam waren. Na deze selectie bleven nog 3247 respondenten over. Hierna is een selectie uitgevoerd waarbij alleen mensen overbleven die ofwel ouder dan 24 jaar of jonger dan 46 jaar oud waren. Hierdoor bleven er nog 1333 respondenten over. Hierna is nog een selectie uitgevoerd waarbij alleen respondenten overbleven die alle relevante vragen hadden beantwoord. Deze vragen gingen over de leeftijd, het geslacht, het inkomen en het geboorteland en opleidingsniveau van de respondent. Daarnaast waren er nog een aantal vragen naar het geboorteland en hoogste opleidingsniveau van beide ouders van de respondent. Uiteindelijk bleven hierdoor nog 1071 respondenten over die zijn meegenomen in de uitgevoerde toetsen.

Tabel 1: Beschrijvende statistieken van onafhankelijke en afhankelijke variabelen (N = 1071).

	N	Min.	Max.	Gemiddelde/ Proportie	Std. Dev.
Inkomen	1071	41,67	12480,00	1951,0868	998,68026
Vrouw	1071	0	1	0,534	
Etniciteit	1071				
Zonder migratieachtergrond				0,947	
Niet-westerse migratieachtergrond				0,053	
Sociaal kapitaal (Opleidingsniveau ouders)	1071	1	7	3,644	1,522
Humaan kapitaal (Opleidingsniveau)	1071	2	6	4,677	0,921
Leeftijd	1071	25	45	35,852	6,278
Valid N (listwise)	1071				

Variabelen

Inkomen

Om het inkomen te meten, wordt gekeken naar het nettoloon dat de respondent maandelijks ontvangt. Dit wordt uitgedrukt in euro's per maand. Hierbij wordt alleen gekeken naar het arbeidsinkomen. Om deze reden zijn alleen werkenden, die in 2014 hadden aangegeven een nettoloon te ontvangen dat boven nul euro lag, meegenomen in de analyses.

Het laagst opgegeven maandelijks inkomen bedroeg €41,67 en het hoogste inkomen was €12480,00 per maand. Het gemiddelde maandinkomen bedroeg ongeveer €1951,09.

Na de selectie waardoor zowel alleen werkenden als mensen met een leeftijd tussen de 25 en 45 jaar oud overbleven, bevatte deze variabele 35 missing values. Dit betekent dat er 35 respondenten na de selectie in de dataset zijn overgebleven die geen (geldig) antwoord hebben ingevuld op deze vraag.

Deze variabele is de afhankelijke variabele in de onderzoeksvraag.

Vrouw

Binnen dit onderzoek wordt er een onderscheid gemaakt tussen vrouwen (1) en mannen (0). In dit onderzoek zijn de antwoorden van 499 mannen en 572 vrouwen meegenomen.

Alle respondenten hebben deze vraag beantwoord, waardoor deze variabele 0 missing values bevatte.

Migratieachtergrond

Om te kijken of een respondent een migratieachtergrond heeft of niet, wordt binnen dit onderzoek gekeken naar het geboorteland van een persoon en diens ouders. Hiermee wordt aangesloten bij de definitie van het CBS. Als de respondent en diens ouders allemaal in Nederland geboren zijn, betekent dat volgens de definitie van het CBS namelijk dat hij of zij geen migratieachtergrond heeft (2016). Als minstens één van de ouders of de respondent zelf niet in Nederland is geboren, dan heeft deze persoon wel een migratieachtergrond. Er wordt in de enquête gevraagd naar het land waarin de respondent, diens vader en diens moeder zijn geboren. Deze vragen konden beantwoord worden met Nederland (1), Suriname, Aruba of Nederlandse Antillen (2), Turkije (3), Marokko (4), één van de lidstaten van de Europese unie (behalve Nederland) (5), ander westers land (6) of ander niet-westers land (7). Ook konden mensen ervoor kiezen om geen antwoord te geven op deze vragen.

Er wordt een variabele gemaakt waardoor onderscheid gemaakt kan worden tussen mensen met een niet-westerse migratieachtergrond en zonder een migratieachtergrond, waarbij voor mensen met een niet-westerse migratieachtergrond alleen mensen worden meegenomen met een Surinaamse, Arubaanse of Antilliaanse, Turkse, Marokkaanse of andere niet-westerse achtergrond. Respondenten die deze vraag met iets anders dan een van deze antwoordmogelijkheden of iets anders dan Nederland hadden beantwoord, worden voor dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Personen met een westerse migratieachtergrond zullen in dit onderzoek dus niet bestudeerd worden. Deze nieuwe variabele wordt de variabele “migrant”.

De reden dat deze groepen samen worden genomen, is dat deze groepen op zichzelf een erg lage N hebben. Zo zijn er 1014 respondenten in dit onderzoek meegenomen zonder een migratieachtergrond en maar 12 respondenten met een Surinaamse, Arubaanse of Antilliaanse achtergrond, 7 respondenten met een Turkse achtergrond, en 37 respondenten met een andere niet-westerse migratieachtergrond. Het gevolg hiervan zou zijn dat de resultaten die uit een toets zouden komen, een effect dat er wel is, niet aanwijzen. Het zou dan niet representatief genoeg zijn om iets te kunnen zeggen over de werkelijkheid.

Deze variabele ‘migrant’ heeft de waarden zonder migratieachtergrond (1) en niet-westerse migratieachtergrond (2). Binnen deze variabele zijn 1014 mensen zonder een migratieachtergrond en 57 mensen met een niet-westerse migratieachtergrond meegenomen.

Om het effect van een combinatie van geslacht en een migratieachtergrond te bekijken, zijn er variabelen gemaakt die verschillende groepen onderscheiden: vrouwen zonder een migratieachtergrond (N = 538), mannen zonder een migratieachtergrond (N = 476), vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond (N = 34) en mannen met een niet-westerse migratieachtergrond (N = 23).

Deze variabele heeft 49 missing values.

Sociaal kapitaal

Om sociaal kapitaal te meten, wordt gekeken naar het gemiddelde opleidingsniveau van de ouders samen. Dit gaat om de hoogste afgemaakte opleiding. Deze variabele wordt gezien als een continue variabele, aangezien een hoger cijfer staat voor een hoger opleidingsniveau. Er wordt dus niet gekeken naar de opleidingsniveaus als verschillende categorieën. In de survey wordt bij diverse vragen aandacht besteed aan sociaal kapitaal. Zo is er een variabele die meet of mensen vrienden, familie of andere relaties gebruikten bij het zoeken van een nieuwe baan.

Het aantal mensen dat deze vraag had beantwoord was echter te laag om mee te nemen in een analyse (N = 235). Hoewel dit de beste variabele zou zijn om het sociaal kapitaal van een respondent te meten, is er vanwege het lage aantal antwoorden op deze vraag voor gekozen om het sociaal kapitaal te meten door middel van het opleidingsniveau van de ouders.

De ouders vormen in dit geval het sociaal kapitaal, maar kunnen ook hun eigen sociaal kapitaal overdragen aan het kind. Als de ouders een hoog opleidingsniveau hebben, is de kans groot dat zij relaties hebben met mensen die dit ook hebben. Zoals in het theoretische kader beschreven, zijn netwerken namelijk vaak homogeen (Van Tubergen & Volker, 2015). Dit betekent dat zowel de ouders, als hun relaties de respondent zouden kunnen helpen in de zoektocht naar een (betere) baan. Er wordt ervan uitgegaan dat een hoger opleidingsniveau van de ouders zorgt voor kwalitatief beter sociaal kapitaal.

Deze variabele bevat 201 missing values.

Humaan kapitaal

Om humaan kapitaal te meten, wordt gekeken naar het niveau van de hoogst voltooide opleiding. Deze variabele is onderverdeeld in de categorieën basisschool (2), vmbo/lbo/mavo (3), mbo/havo/vwo (4), hbo (5) en wo (6). Net als de variabele voor sociaal kapitaal, wordt ook deze variabele gezien als een continue variabele, wederom omdat een hoger cijfer ook staat voor een hoger opleidingsniveau.

Deze variabele heeft 10 missing values.

Leeftijd

Om de leeftijd te meten, wordt gekeken naar de variabele die de leeftijd per 1 oktober 2014 aantoont, het moment van afname. Respondenten jonger dan 25 en ouder dan 45 jaar oud zijn, worden buiten beschouwing gehouden.

Leeftijd wordt meegenomen als een controlevariabele. Deze variabele wordt op deze manier gebruikt, omdat het effect dat een onafhankelijke variabele kan hebben op de afhankelijke variabele, kan verschillen per leeftijd. Door voor leeftijd te controleren, wordt dat eventuele verschil gecorrigeerd.

Alle respondenten hebben deze vraag beantwoord, deze variabele bevat dus geen missing values.

Method

Om de hypothesen te testen, worden lineaire regressieanalyses uitgevoerd. De reden hiervan is dat in elke hypothese verschillende onafhankelijke variabelen voorkomen. De afhankelijke variabele van de onderzoeksvraag is inkomen. Dit is een continue variabele en kan dus worden gebruikt in een regressieanalyse. Een regressieanalyse past bij al deze toetsen, omdat een dergelijke analyse laat zien wat de hoofdeffecten zijn van de gekozen onafhankelijke variabelen op de gekozen afhankelijke variabelen. Dit maakt het mogelijk om, in combinatie met de controlevariabelen, een voorspelling te doen over de invloed van verschillende variabelen op het inkomen. In de modellen waarin inkomen de afhankelijke variabele is, wordt gelijk gecontroleerd voor leeftijd. Dit wordt gedaan, zodat duidelijk wordt of er een effect bestaat als de eventuele invloed van leeftijd wordt meegenomen in de toets. Alle opgestelde hypothesen zijn eenzijdig en zullen dus ook eenzijdig worden getoetst.

Om de eerste en de vierde hypothese te toetsen, wordt er gekeken naar een direct verband tussen een vorm van kapitaal en inkomen. In het eerste geval gaat het om sociaal kapitaal, bij hypothese vier wordt er gekeken naar humaan kapitaal. Om de eventuele relaties tussen deze variabelen en inkomen bloot te leggen, wordt er een enkelvoudige regressie uitgevoerd met ofwel sociaal kapitaal of opleidingsniveau als onafhankelijke variabele, inkomen als afhankelijke variabele en leeftijd als controlevariabele. De resultaten van deze analyses zijn te zien in respectievelijk Model 1 en Model 8.

Om de tweede hypothese te testen, wordt er gekeken naar het effect van geslacht op inkomen, als dat via sociaal kapitaal loopt. Dit betekent dat er een mediatieverband verwacht wordt. In het Model 2 is inkomen de afhankelijke variabele, is vrouw de onafhankelijke variabele en is leeftijd de controlevariabele. Hierdoor wordt eerst gekeken of er een effect is van geslacht op het inkomen. In het derde model wordt de variabele van sociaal kapitaal toegevoegd als onafhankelijke variabele, waarmee wordt gekeken of er daadwerkelijk sprake is van een mediatieverband. Naast de bovengenoemde toetsen, zal er om deze hypothese te testen nog een model worden getoetst. Hierin wordt gekeken wat het effect is van geslacht op sociaal kapitaal. Sociaal kapitaal is hierin de afhankelijke variabele, vrouw is de onafhankelijke variabele en er wordt gecontroleerd voor leeftijd. Dit is te zien in Model 6. Zo kan er gekeken worden of het effect van geslacht op inkomen überhaupt via sociaal kapitaal kan lopen, aangezien geslacht dan ook een effect zou moeten hebben op de hoogte van sociaal kapitaal.

Om de derde hypothese te toetsen, namelijk of een combinatie van geslacht en migratieachtergrond een effect heeft op inkomen en in hoeverre dat via sociaal kapitaal loopt,

wordt eenzelfde analyse gedaan. Hierbij wordt ten opzichte van voorgaande analyse de onafhankelijke variabele geslacht vervangen door een interactievariabele. Deze variabele laat de interactie tussen geslacht en migratieachtergrond zien. Om deze interactievariabele te maken, zijn vier verschillende groepen gemaakt, zijnde vrouw zonder migratieachtergrond; man zonder migratieachtergrond; vrouw met niet-westerse migratieachtergrond en man met niet-westerse migratieachtergrond. In Model 4, waarin deze resultaten te zien zijn, is deze interactie de onafhankelijke variabele en inkomen de afhankelijke variabele, met leeftijd als controlevariabele. Vervolgens wordt in een nieuw model, Model 5, sociaal kapitaal toegevoegd als onafhankelijke variabele.

Na de toetsing van de tweede en derde hypothesen wordt er niet meer gekeken naar het effect dat geslacht en een interactie van geslacht en migratieachtergrond hebben op inkomen, omdat dat effect altijd gelijk zal blijven.

De vierde, vijfde en zesde hypothesen zijn op dezelfde manier gevormd als de eerste drie, alleen gaat het hier om humaan kapitaal in plaats van sociaal kapitaal. Om deze reden wordt er op dezelfde manier een analyse uitgevoerd en zal in de modellen alleen de variabele sociaal kapitaal vervangen worden door humaan kapitaal. Hierbij wordt er gekeken of de eventuele effecten van geslacht of van een migratieachtergrond in stand worden gehouden als er ook wordt gekeken naar humaan kapitaal. De toetsing van de vijfde hypothese, die gaat over het effect van geslacht op inkomen via humaan kapitaal, is te zien in Model 9 en Model 11. De resultaten die horen bij de zesde hypothese zijn te zien in Model 10.

Ten slotte wordt er een analyse uitgevoerd waarin alle onafhankelijke variabelen worden meegenomen. Dit wordt gedaan, omdat verschillende onafhankelijke variabelen met elkaar samen zouden kunnen hangen. Op deze manier wordt er dus voor elk effect 'gecontroleerd'. Zo is te zien of een effect nog steeds bestaat als er wordt gekeken naar alle mogelijke effecten tegelijkertijd. Een hypothese die na een eerste analyse bevestigd lijkt te worden, kan pas daadwerkelijk bevestigd worden als de effecten na deze analyse nog steeds aanwezig blijken.

Voor elk model waarin een hypothese wordt getoetst die een interactie bevat, wordt een F-toets uitgevoerd. Bij het uitvoeren van deze toets worden de R^2 , de F-change en de significantie van de F-change genoemd. Deze toets geeft aan of de variabelen samen meer verklaren dan een model zonder variabelen.

Resultaten

De eerste hypothese die wordt getest, luidt als volgt: Meer sociaal kapitaal, dat van goede kwaliteit is, leidt tot een hoger inkomen. De resultaten van deze toetsing zijn te zien in Tabel 2, Model 1. Uit de resultaten blijkt dat sociaal kapitaal een significant positief effect heeft op het inkomen van een persoon, ook zodra er wordt gecontroleerd voor leeftijd ($b=93,211$, $t=4,550$, $p<0,001/2$).

Bij de tweede hypothese wordt er van een mediatieverband uitgegaan. Deze hypothese stelt dat mannen vaker kwalitatief goed sociaal kapitaal hebben dan vrouwen en hierdoor een hoger inkomen hebben. Om deze hypothese te testen, wordt eerst gekeken of geslacht enige invloed heeft op het inkomen, om vervolgens te kijken of dit effect wordt versterkt of wordt afgezwakt door het aanwezige sociaal kapitaal. De resultaten van deze analyse zijn te zien in Tabel 2, waarvan het eerste deel in Model 2. In dit model, waar alleen geslacht wordt meegenomen als verklarende variabele voor inkomen, is een negatief significant effect gevonden ($b=-664,365$, $t=-11,496$, $p<0,001/2$). Dat zou betekenen dat mannen een significant hoger inkomen ontvangen dan vrouwen. Vervolgens wordt in Tabel 2, Model 3, gekeken naar de invloed van geslacht en sociaal kapitaal samen. Uit dit model blijkt dat het effect van geslacht significant blijft ($b=-661,841$, $t=-11,651$, $p<0,001/2$) en ook sociaal kapitaal een significant effect heeft ($b=91,084$, $t=4,718$, $p=0,001/2$). Een ander onderdeel van deze hypothese is het effect dat geslacht heeft op sociaal kapitaal. Deze resultaten worden getoond in Tabel 3, Model 6. Hieruit komt naar voren dat het effect van geslacht op sociaal kapitaal niet significant is, ook wanneer het wordt gecontroleerd voor leeftijd ($b=-0,028$, $t=-0,309$, $p=0,757/2$). De tweede hypothese kan dus niet worden bevestigd: Het is niet aangetoond dat geslacht effect heeft op sociaal kapitaal en dus ook niet dat het effect van geslacht op inkomen via sociaal kapitaal loopt.

De derde hypothese stelt dat mensen met een migratieachtergrond over minder kwalitatief goed sociaal kapitaal beschikken en dat mannen zonder migratieachtergrond dus over het beste sociaal kapitaal zullen beschikken, terwijl vrouwen met niet-westerse migratieachtergrond het minst goede sociaal kapitaal zullen hebben, waardoor vrouwen met niet-westerse achtergrond een lager inkomen zullen ontvangen. De resultaten van de analyse waar de interactie tussen vrouw en migratieachtergrond wordt getoetst, zijn te zien in Tabel 2, Model 4 ($R^2=0,123$, $F\text{-change}=37,294$, $p=<0,001$). Dit betekent dat er voldoende bewijs is dat het effect van geslacht op inkomen varieert tussen het wel of niet hebben van een niet-westerse migratieachtergrond. Mannen zonder migratieachtergrond hebben een significant hoger

inkomen dan vrouwen zonder migratieachtergrond ($b=655,335$, $t=11,113$, $p<0,001/2$), net als mannen met een niet-westerse migratieachtergrond ($b=703,032$, $t=3,523$, $p<0,001/2$). Vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond verschillen niet significant van vrouwen zonder migratieachtergrond ($b=-115,072$, $t=-0,694$, $p=0,488/2$). In Tabel 2, Model 5 wordt vervolgens gekeken in hoeverre dit effect van geslacht en migratieachtergrond op inkomen via sociaal kapitaal loopt ($R^2=0,141$, $F\text{-change}=22,346$, $p<0,001$). Hieruit bleek dat mannen zonder migratieachtergrond nog steeds een significant hoger inkomen kregen ($b=653,623$, $t=11,194$, $p<0,001/2$), net als mannen met een migratieachtergrond ($b=658,997$, $t=3,331$, $p=0,001/2$). Het verschil in inkomen tussen vrouwen zonder en vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond, bleek ook nu niet significant ($b=-122,865$, $t=-0,815$, $p=0,415/2$). Het effect van sociaal kapitaal bleek positief significant ($b=91,441$, $t=4,727$, $p<0,001$). In Tabel 3, Model 7 is het effect van de interactie tussen vrouw en migratieachtergrond op sociaal kapitaal te zien. Er is voldoende bewijs dat het effect van geslacht op sociaal kapitaal varieert tussen mensen met of zonder een migratieachtergrond ($R^2=0,072$, $F\text{-change}=79,184$, $p<0,001$). Mannen zonder migratieachtergrond hebben geen significant beter sociaal kapitaal dan vrouwen zonder migratieachtergrond ($b=0,019$, $t=0,202$, $p=0,840/2$). Ook voor vrouwen met niet-westerse migratieachtergrond ($b=0,206$, $t=0,791$, $p=0,429/2$) en mannen met een niet-westerse migratieachtergrond ($b=0,482$, $t=1,539$, $p=0,124/2$) bleek de mate van sociaal kapitaal niet significant te verschillen van vrouwen zonder migratieachtergrond. Dit betekent dat de derde hypothese niet kan worden bevestigd.

Tabel 2. Regressie van inkomen op geslacht, migratieachtergrond en sociaal kapitaal, gecontroleerd voor leeftijd.

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
Constante	770,374***	212,668	1673,497***	168.709	1131,202***	202,781	1017,529***	168,858	477,799	202,459
Vrouw			-664,365***	57.365	-661,841***	56,805				
Vrouw zonder migratieachtergrond							Ref.		Ref.	
Man zonder migratieachtergrond							655,335***	58,969	653,623***	58,389
Vrouw met migratieachtergrond							-115,072	165,751	-133,865	164,164
Man met migratieachtergrond							703,032***	199,577	658,997***	197,828
Sociaal kapitaal	93,211***	20,487			91,084***	19,306			91,441***	19,344
Leeftijd	23,458***	4,968	17,639***	4.560	23,469***	4,682	17,596***	4,565	23,420***	4,685
R²	0,031		0,122		0,140		0,123		0,141	
N	1071		1071		1071		1071		1071	

Afhankelijke variabele: Inkomen; ***= P=0,001; **=P<0,01; *=P<0,05 (eenzijdig)

Tabel 3: Regressie van sociaal kapitaal op geslacht en migratieachtergrond, gecontroleerd voor leeftijd.

	Model 6		Model 7	
	B	SE	B	SE
Constante	5,954***	0,265	5,902***	0,265
Vrouw	-0,028	0,090		
Vrouw zonder migratieachtergrond			Ref.	
Man zonder migratieachtergrond			0,019	0,092
Vrouw met migratieachtergrond			0,206	0,260
Man met migratieachtergrond			0,482	0,313
Leeftijd	-0,064***	0,007	-,064***	0,007
R ²	0,070		0,072	
N	1071		1071	

Afhankelijke variabele: Sociaal kapitaal; ***= $P=0,001$; **= $P<0,01$; *= $P<0,05$ (eenzijdig)

De vierde hypothese luidt als volgt: Een groter, kwalitatief humaan kapitaal, leidt tot een hoger inkomen. Hierin is inkomen de afhankelijke variabele en onderwijs de onafhankelijke variabele. Om deze hypothese te testen, wordt er gekeken of een hoger opleidingsniveau resulteert in een hoger inkomen. De resultaten hiervan zijn te zien in Tabel 4, Model 8. Als er wordt gecontroleerd voor leeftijd, blijkt humaan kapitaal een significant positief effect te hebben op de hoogte van het inkomen ($b=369,536$, $t=11,758$, $p<0,001/2$).

In Model 9 wordt het eventuele effect van geslacht op inkomen weergegeven, dat via humaan kapitaal loopt. Dit model laat een deel van de vijfde hypothese zien. Deze hypothese luidt dat jonge vrouwen een hoger opleidingsniveau dan hun mannelijke leeftijdsgenoten hebben en dat dit deels hun hogere inkomen ten opzichte van mannen zou kunnen verklaren. Dit wordt gelijk gecontroleerd voor leeftijd. Het effect van geslacht op inkomen blijft significant negatief ($b=-687,326$, $t=-12,890$, $p<0,001/2$). Het effect van humaan kapitaal op de hoogte van het inkomen blijft significant positief ($b=381,975$, $t=13,052$, $p<0,001/2$). Vervolgens wordt gekeken wat het effect van geslacht op humaan kapitaal is. Dit effect,

gecontroleerd voor leeftijd, is te zien in Tabel 5, Model 11. Het blijkt niet significant te zijn ($b=0,060$, $t=1,078$, $p=0,281/2$). De resultaten die voortkomen uit deze analyses laten zien dat er geen bewijs gevonden wordt voor de vijfde hypothese: vrouwen hebben geen significant hogere mate van humaan kapitaal dan mannen, waardoor het effect van geslacht op inkomen niet verklaard kan worden door de mate van humaan kapitaal. De vijfde hypothese wordt niet bevestigd.

De zesde hypothese luidt dat mensen met een migratieachtergrond over minder kwalitatief goed humaan kapitaal beschikken en dat vrouwen zonder migratieachtergrond dus het beste humaan kapitaal hebben, terwijl mannen met een niet-westerse migratieachtergrond over het minst kwalitatief goede humaan kapitaal beschikken. De resultaten van de analyse waar de interactie tussen vrouw en migratieachtergrond en het effect hiervan op inkomen via humaan kapitaal wordt getoetst, zijn te zien in Tabel 4, Model 10 ($R^2=0,243$, $F\text{-change}=169,583$, $p<0,001$). Dit betekent dat er voldoende bewijs is dat het effect van geslacht op inkomen dat via humaan kapitaal loopt, varieert tussen het wel of niet hebben van een niet-westerse migratieachtergrond. Als er wordt gekeken in hoeverre het effect van geslacht en migratieachtergrond op inkomen via humaan kapitaal loopt, is te zien dat mannen zonder migratieachtergrond een significant hoger inkomen hebben dan vrouwen zonder migratieachtergrond ($b=682,674$, $t=12,449$, $p<0,001$) en dat dit ook geldt voor mannen met een niet-westerse migratieachtergrond ($b=735,105$, $t=3,964$, $p<0,001$). Dit geldt niet voor vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond ($b=-37,342$, $t=-0,242$, $p=0,809/2$). Het effect van humaan kapitaal op inkomen is significant ($b=381,716$, $t=13,022$, $p<0,001$). Volgens de hypothese moet deze interactie tussen geslacht en migratieachtergrond hiernaast ook een effect hebben op de grote en de kwaliteit van humaan kapitaal. Om dit te toetsen, is er een F-toets uitgevoerd. Er is onvoldoende bewijs dat het effect van geslacht op humaan kapitaal varieert tussen mensen met of zonder een migratieachtergrond ($R^2=0,002$, $F\text{-change}=0,573$, $p=0,449$). Om deze reden wordt het model niet verder geïnterpreteerd en niet getoond in een tabel. De zesde hypothese wordt niet bevestigd.

Tabel 4. Regressie van inkomen op geslacht, migratieachtergrond en opleidingsniveau, gecontroleerd voor leeftijd.

	Model 8		Model 9		Model 10	
	B	SE	B	SE	B	SE
Constante	-716,329**	239,936	-423,402*	224,446	-1107,134***	-4,891
Vrouw			-687,326***	53,324		
Vrouw zonder migratieachtergrond					Ref.	
Man zonder migratieachtergrond					682,674***	54,836
Vrouw met migratieachtergrond					-37,342	154,134
Man met migratieachtergrond					735,105***	3,964
Opleidingsniveau	369,536***	31,429	381,975***	29,265	381,716***	13,022
Leeftijd	26,194***	4,612	26,640***	4,293	26,635***	4,299
R²	0,125		0,243		0,243	
N	1071		1071		1071	

Afhankelijke variabele: Inkomen; ***= P=0,001; **=P<0,01; *=P<0,05 (eenzijdig)

Tabel 5: Regressie van opleidingsniveau op geslacht, gecontroleerd voor leeftijd.

Model 11		
	B	SE
Constante	5,490***	0,164
Vrouw	0,060	0,056
Leeftijd	-0,024***	0,004
R²	0,027	
N	1071	

Afhankelijke variabele: Opleidingsniveau; ***= $P=0,001$; **= $P<0,01$; *= $P<0,05$ (eenzijdig)

Ten slotte wordt er een laatste analyse uitgevoerd, waarbij alle onafhankelijke variabelen samen worden bekeken. Hiermee wordt gekeken of de variabelen in zoverre met elkaar samenhangen, dat een mogelijk aangewezen effect van een variabele op het inkomen ook veroorzaakt kan zijn door de andere variabelen. Door dit model te bekijken kan er een correcte conclusie gevormd worden over de effecten van verschillende variabelen op het inkomen. Het model dat bij deze analyse hoort, is te zien Tabel 6, Model 12 ($R^2=0,243$, $F\text{-change}=36,297$, $p<0,001$).

Uit deze analyse blijkt dat een man zonder migratieachtergrond een significant hoger inkomen zal ontvangen dan een vrouw zonder migratieachtergrond ($b=682,788$, $t=12,442$, $p<0,001/2$). Dit geldt ook voor een man met een niet-westerse migratieachtergrond ($b=736,056$, $t=3,960$, $p<0,001/2$). Er is geen significant verschil tussen vrouwen zonder een migratieachtergrond en vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond ($b=-36,746$, $t=-0,238$, $p=0,812/2$).

Sociaal kapitaal blijkt geen significant effect te hebben op de hoogte van het inkomen ($b=-1,778$, $t=-,090$, $p=0,928/2$). In de eerste analyse leek dit effect wel significant positief, maar na het uitvoeren van deze analyse blijkt de eerste hypothese toch niet bevestigd te kunnen worden. Humaan kapitaal blijft daarentegen wel een significant effect hebben op de hoogte van het inkomen ($b=382,845$, $t=12,004$, $p<0,001/2$). De vierde hypothese, die stelt dat kwalitatief goed humaan kapitaal leidt tot een hoger inkomen, wordt dus wel bevestigd.

Tabel 6: Multivariate resultaten van de meervoudige regressie van inkomen op geslacht, migratieachtergrond, opleidingsniveau en sociaal kapitaal, gecontroleerd voor leeftijd.

	Model 12	
	B	SE
Constante	-1102,921***	231,250
Vrouw zonder migratieachtergrond	Ref.	
Man zonder migratieachtergrond	682,788***	54,876
Vrouw met migratieachtergrond	-36,746	154,348
Man met migratieachtergrond	736,056***	185,854
Sociaal kapitaal	-1,778	19,753
Opleidingsniveau	382,845***	31,894
Leeftijd	26,549***	4,407
R²	0,243	
N	1071	

Afhankelijke variabele: Inkomen; ***= $P=0,001$; **= $P<0,01$; *= $P<0,05$ (eenzijdig)

Conclusie

In dit onderzoek is getracht antwoord te geven op de vraag wat de effecten zijn van een niet-westerse migratieachtergrond op het arbeidsinkomen van jonge vrouwen, vergeleken met het arbeidsinkomen van jonge mannen en hoe deze effecten tot stand komen. Hierbij zijn verschillende hypothesen getoetst.

Ten eerste laten de resultaten geen relatie zien tussen sociaal kapitaal en het inkomen, waardoor de eerste hypothese niet bevestigd wordt. Deze hypothese voorspelde dat sociaal kapitaal een positief effect zou hebben op het inkomen en een persoon met meer kwalitatief sociaal kapitaal hierdoor een hoger inkomen zou ontvangen. In de eerste analyse leek deze hypothese wel bevestigd te kunnen worden. Na het uitvoeren van een analyse waar een model uit kwam met alle variabelen, bleek sociaal kapitaal echter toch geen effect te hebben op de hoogte van het inkomen. Dit is in strijd met eerder onderzoek, waaruit bleek dat sociaal kapitaal voor een betere financiële positie kan zorgen (Flap, 1987; Lin, 1999; Mouw, 2003; Stone et al., 2004)

Er wordt niet alleen gekeken naar het effect van sociaal kapitaal op inkomen op zich, maar ook naar of het eventuele effect van geslacht of van een niet-westerse

migratieachtergrond op inkomen via sociaal kapitaal zou lopen. De tweede hypothese, die stelde dat mannen een hogere mate van sociaal kapitaal hebben en dat dit deels het effect van geslacht op inkomen kon verklaren, werd niet bevestigd. Dat mannen een groter, kwalitatief beter sociaal kapitaal hebben dan vrouwen, bleek namelijk niet uit de gevonden resultaten. Hierdoor werd het deel van de hypothese dat stelde dat het effect van geslacht op inkomen deels verklaard kon worden door sociaal kapitaal, niet bevestigd. De hypothese wordt als geheel verworpen. Ook deze resultaten zijn niet in lijn met eerder uitgevoerde studies, waaruit bleek dat mannen vaker nuttig sociaal kapitaal hadden vanwege een hogere kans op een netwerk met mensen in hoge posities (Verhoeven et al., 2000). Volgens eerder onderzoek zou uit de resultaten moeten blijken dat mensen met een niet-westerse migratieachtergrond over minder nuttig sociaal kapitaal beschikken dan mensen zonder een migratieachtergrond en hierdoor een lager inkomen zouden hebben (Aguilera & Massey, 2003, Gracia et al., 2016). Uit de gevonden resultaten bleek echter dat het effect van geslacht in combinatie met een niet-westerse migratieachtergrond op inkomen niet verklaard kon worden door sociaal kapitaal. Hierdoor werd de derde hypothese dat mensen, voornamelijk vrouwen, met een migratieachtergrond een mindere hoog inkomen ontvangen en dat dit deels verklaard kon worden door sociaal kapitaal, niet bevestigd.

Vervolgens werd getoetst of humaan kapitaal een effect had op inkomen. Uit de resultaten bleek dat mensen met een groter humaan kapitaal ook een hoger inkomen ontvangen. Dit is in lijn met de vierde hypothese: meer humaan kapitaal leidt tot een hoger inkomen en is in lijn met voorgaand onderzoek, waarin werd gesteld dat een hogere opleiding leidt tot een hoger inkomen (Morgan & David, 1963).

De resultaten van dit onderzoek laten geen bewijs zien voor een verloop van het effect dat geslacht of een combinatie van geslacht en migratieachtergrond zou hebben op inkomen via humaan kapitaal. Hiermee worden zowel de vijfde hypothese, die stelde dat vrouwen een groter humaan kapitaal hebben en dat hierdoor het effect op inkomen deels verklaard kan worden, als de zesde hypothese, die stelde dat mensen, voornamelijk mannen, met een niet-westerse migratieachtergrond een lager humaan kapitaal hebben en dat hierdoor het effect op inkomen deels verklaard kan worden, niet bevestigd. Dit is in strijd met eerder uitgevoerd onderzoek, waar juist uit bleek dat vrouwen een hoger opleidingsniveau hadden dan mannen (Dirven et al., 2018; Hartgers et al., 2018). Hieruit zou moeten volgen dat zij ook een hoger inkomen ontvangen, aangezien een hoger opleidingsniveau zou leiden tot een hoger inkomen

(Morgan & David, 1963). Daarnaast zouden mensen met een niet-westerse migratieachtergrond opleidingen hebben gevolgd die minder toepasbaar zijn op de Nederlandse samenleving en waarvan de waarde voor Nederlandse werkgevers moeilijk in te schatten is, waardoor zij een minder hoog inkomen zouden ontvangen dan mensen zonder een migratieachtergrond (Hooghiemstra, 1995; Merens, 2000). Hieruit blijkt dat ook de laatste bevindingen niet kloppen met eerdere studies.

Van de zes opgestelde hypothesen werd alleen hypothese 4 bevestigd, die luidde dat een groter, kwalitatief beter humaan kapitaal tot een hoger inkomen leidt. Dat er verder geen hypothesen bevestigd konden worden, is in strijd met eerder uitgevoerd onderzoek.

In de resultaten is aangetoond dat er een significant verschil is in het inkomen van mannen en vrouwen. Er wordt echter niet aangetoond dat de variabelen van sociaal en humaan kapitaal hier een effect op hebben. Het verschil in het inkomen tussen mensen met en zonder migratieachtergrond is niet aangetoond. Het antwoord op de vraag wat de effecten zijn van een niet-westerse migratieachtergrond op het arbeidsinkomen van jonge vrouwen, vergeleken met het arbeidsinkomen van jonge mannen, is dat er met behulp van deze data geen effect is gevonden van een niet-westerse migratieachtergrond op het inkomen.

Discussie

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen. Om de hypothesen en hiermee de onderzoeksvraag te toetsen, is er gebruik gemaakt van de data die voortkwamen uit het Arbeidsaanbodpanel van 2014 (SCP, 2016). Een beperking van deze bachelorscriptie was dat het aantal migranten die zijn meegenomen in de analyses erg laag was. De valide N van dit onderzoek was 1071, waarvan maar 57 respondenten behoorden tot de groep personen met een niet-westerse migratieachtergrond. Hierdoor waren de respondenten zonder migratieachtergrond oververtegenwoordigd. De vraag is of dit van invloed is geweest op de resultaten die uit dit onderzoek zijn gekomen en of er een andere uitspraak gedaan kon worden over de verwachte effecten als de groep van respondenten met een niet-westerse migratieachtergrond groter was. Omdat er door de samenstelling van de steekproef niet met zekerheid gezegd kan worden dat dit gegeneraliseerd kan worden naar de populatie, is er een gebrek aan power. Op basis daarvan kan voor vervolgonderzoek aanbevolen worden om een relatief grotere groep personen met een niet-westerse migratieachtergrond mee te nemen.

De groep van respondenten met een niet-westerse migratieachtergrond is uitgebreid, door in plaats van alleen respondenten met een Marokkaanse, Turkse of andere niet-westerse achtergrond ook respondenten mee te nemen die aangaven een Surinaamse, Antilliaanse of Arubaanse achtergrond te hebben. Nu worden mensen uit Latijns-Amerika ook gezien als niet-westerse migranten, maar is deze groep anders dan mensen met bijvoorbeeld een Marokkaanse of Turkse achtergrond. Deze laatste groep krijgt in de landen waar hun achtergrond ligt namelijk nauwelijks iets mee van de Nederlandse taal en heeft om die reden dus een achterstand als het gaat om humaan kapitaal. In Suriname, Aruba en de Nederlandse Antillen is Nederlands nog steeds een veel gesproken taal (Blakely, 1998). Voor toekomstig onderzoek zou het hierom een beter beeld kunnen geven van een mogelijke achterstand van mensen met een niet-westerse migratieachtergrond, als de groep mensen met een Turkse, Marokkaanse of andere niet-westerse achtergrond groter is en de groep niet-westerse migranten in zijn geheel meer overeenkomt.

Daarnaast zijn er geen andere migratieachtergronden meegenomen, omdat mensen met een westerse migratieachtergrond heel andere effecten van hun achtergrond zouden kunnen ervaren. Toekomstig onderzoek zou dit wel kunnen meenemen en zou dan mensen met een migratieachtergrond als een grote groep kunnen zien of toch hierin een onderscheid kunnen maken.

Een andere beperking heeft betrekking op de meting van sociaal kapitaal. De enige gevonden variabele die dit expliciet mat, door de vraag te stellen of de respondent ooit beroep had gedaan op vrienden, familie of andere relaties bij het zoeken van een baan, had een te lage N. Deze variabele was namelijk door 235 respondenten beantwoord, terwijl de dataset een totaal aantal van 4948 respondenten heeft. Dit lage aantal komt doordat niet alle vragen uit de enquête bij iedere respondent terecht kwamen en de respondenten dus überhaupt niet allemaal de mogelijkheid hebben gehad om hier antwoord op te geven. Om deze reden is er toen voor gekozen om sociaal kapitaal te meten door te kijken naar het opleidingsniveau van de ouders. Dit is echter een indirecte meting. Voor toekomstig onderzoek waar het effect van sociaal kapitaal wordt meegenomen in metingen zou het een preciezer resultaat opleveren als er wordt gekeken naar een directe meting van sociaal kapitaal.

In dit onderzoek zijn alleen mensen meegenomen die 25 tot 45 jaar oud zijn. Hier is voor gekozen, om zo de effecten van een migratieachtergrond en geslacht alleen bloot te leggen voor

jonge mensen. Vervolgonderzoek zou alle leeftijden, of een andere leeftijdsgroep kunnen bekijken.

Voor toekomstig onderzoek zou het interessant kunnen zijn om ook te kijken naar het effect van zwanger- en ouderschap op het inkomen van mannen en vrouwen en het verschil daarin tussen mensen met en zonder een (niet-westerse) migratieachtergrond. Uit eerder onderzoek blijkt dat vrouwen door zwanger- of ouderschap er vaak voor kiezen om niet te werken (Van der Lippe, 2001). Een loopbaanonderbreking komt vaker voor bij vrouwen dan bij mannen (Van den Berg, 2011). Ook blijven vrouwen tijdens een loopbaanonderbreking langer weg van de arbeidsmarkt dan mannen. Werkervaring is een belangrijke factor als het gaat om het vinden van een nieuwe baan of het krijgen van promotie. Hierdoor blijkt het loon lager te zijn voor mensen die een onderbreking hebben gehad in hun loopbaan (Khoudja & Fleischmann, 2014). Vrouwen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond hebben vaker jonge kinderen en grotere gezinnen dan Nederlandse vrouwen zonder een migratieachtergrond (Hooghiemstra, 1995; Bevelander en Groeneveld, 2012). Het zou interessant zijn om hier dieper op in te gaan.

In dit onderzoek is gekeken naar het gemiddelde arbeidsinkomen binnen de data. Er is hierbij geen onderscheid gemaakt tussen verschillende beroepssectoren. Een aanbeveling voor toekomstig onderzoek, is om hier wel onderscheid in te maken om te kijken of er een verschil is in het effect van geslacht en een niet-westerse migratieachtergrond, binnen verschillende beroepssectoren.

Door te kijken naar de resultaten die uit dit onderzoek zijn gekomen, kan er geconcludeerd worden dat er geen verschil is aangetoond in het inkomen van personen tussen de 25 en 45 jaar oud met en zonder een migratieachtergrond. Wel is er een invloed geconstateerd van geslacht op het inkomen. Het antwoord op de onderzoeksvraag luidt dus dat er geen invloed is gevonden van een niet-westerse migratieachtergrond op het inkomen van jonge vrouwen op de arbeidsmarkt, vergeleken met jonge mannen.

Bijlagen

Literatuurlijst

- Aguilera, M. B., & Massey, D. S. (2003). Social capital and the wages of Mexican migrants: New hypotheses and tests. *Social forces*, 82(2), 671-701.
- Becker, G. S. (1962). Investment in human capital: A theoretical analysis. *Journal of political economy*, 70(5, Part 2), 9-49.
- Bevelander, P., & Groeneveld, S. (2012). How many hours do you have to work to be integrated? Full-time and part-time employment of native and ethnic minority women in the Netherlands. *International Migration*, 50, e117-e131.
- Bianchi, S. M., Milkie, M. A., Sayer, L. C., & Robinson, J. P. (2000). Is anyone doing the housework? Trends in the gender division of household labor. *Social forces*, 79(1), 191-228.
- Blakely, A. (1998). Historical Ties among Suriname, the Netherlands Antilles, Aruba, and the Netherlands. *Callaloo*, 21(3), 472-478.
- Bourdieu, P. (1986). 'The Forms of Capital', in J.G. Richardson (ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, pp. 241-59. New York: Greenwoodpress.
- Boxman, E. A., Flap, H. D., & Graaf, P. M. D. (1990). De invloed van sociaal en menselijk kapitaal op het inkomen van Nederlandse managers. *Mens en Maatschappij*, 65(4), 379-395.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2016, 21 november). *Afbakening generaties met migratieachtergrond*. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/47/afbakening-generaties-met-migratieachtergrond>.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2016, 23 november). *Gelijk loon voor gelijk werk?: Banen en lonen bij de overheid en bedrijfsleven, 2014*. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2016/47/gelijk-loon-voor-gelijk-werk-banen-en-lonen-bij-de-overheid-en-bedrijfsleven-2014>.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019, 22 januari). *Vrouwen blijven vaker werken na geboorte eerste kind*. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nlnl/nieuws/2019/04/vrouwen-blijven-vaker-werken-na-geboorte-eerste-kind>.
- Centraal Bureau voor de Statistiek Statline. (2014, 16 juli). *Demografische gebeurtenissen naar geboortegeneratie, 2008*. Geraadpleegd van <https://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL>.

- Centraal Bureau voor de Statistiek StatLine (2018). *Bevolking; onderwijsniveau; geslacht, leeftijd en migratieachtergrond*. Geraadpleegd van <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82275NED/table?dl=140D4>.
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94, 95–120. <https://doi.org/10.1086/228943>.
- Corluy, V., & Verbist, G. (2010). Inkomen en diversiteit: onderzoek naar de inkomenspositie van migranten in België. *CSB-Bericht*, 5, 1-27.
- De Graaf, N. D., & Flap, H. D. (1988). “With a little help from my friends”: Social resources as an explanation of occupational status and income in West Germany, The Netherlands, and the United States. *Social forces*, 67(2), 452-472.
- Dirven, H. J., Hartgers, M., Herbers, D. & Wielenga-van der Pijl, L. (2018). *Steeds minder verschil tussen vrouwen van Nederlandse en niet-westerse herkomst?. In: Emancipatiemonitor: 2018*. Geraadpleegd van <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2018/steeds-minder-verschil-tussen-vrouwen-van-nederlandse-en-niet-westerse-herkomst>.
- Entzinger, H. B. (1991). Etnische minderheden, stedelijke armoede, gettovorming. *Sociologische Gids*, 38(1), 37-47.
- Flap, H. D. (1987). De theorie van het sociale kapitaal. *Antropologische verkenningen*, 6(1), 14-27.
- Glorieux, I., Laurijssen, I., & Van Dorsselaer, Y. (2010). Arbeidsmobiliteit van allochtonen- Een analyse van de evolutie in het beroepsprestige en het loon van allochtone en autochtone mannen en vrouwen in de eerste jaren van hun beroepsloopbaan. *Mens en maatschappij*, 85(1), 47-69.
- Gracia, P., Vázquez-Quesada, L., & Van de Werfhorst, H. G. (2016). Ethnic penalties? The role of human capital and social origins in labour market outcomes of second-generation Moroccans and Turks in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(1), 69–87.
- Granovetter, M. (1983). "The Strength of Weak Ties: A Network Theory Revisited". *Sociological Theory*. (1), 201–233.
- Hartgers, M., Wielenga-van der Pijl, L., & Perez, S.A. (2018). *Meisjes vlijtig door het onderwijs en jongens een flitsende loopbaanstart?. In: Emancipatiemonitor: 2018*. Geraadpleegd van <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2018/meisjes-vlijtig-door-het-onderwijs-en-jongens-een-flitsende-loopbaanstart>.

- Hooghiemstra, E. (1995). De arbeidsmarktparticipatie van allochtone vrouwen in Nederland. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 11(2), 129-142.
- Kawachi, I., Kennedy, B. P., Lochner, K., & Prothrow-Stith, D. (1997). Social capital, income inequality, and mortality. *American journal of public health*, 87(9), 1491-1498.
- Kennedy, B. P., Kawachi, I., Prothrow-Stith, D., Lochner, K., & Gupta, V. (1998). Social capital, income inequality, and firearm violent crime. *Social science & medicine*, 47(1), 7-17.
- Khoudja, Y., & Fleischmann, F. (2014). Ethnic Differences in Female Labour Force Participation in the Netherlands: Adding Gender Role Attitudes and Religiosity to the Explanation. *European Sociological Review*, 31(1), 91–102. <https://doi.org/10.1093/esr/jcu084>.
- Kossoudji, S. A. (1988). English language ability and the labor market opportunities of Hispanic and East Asian immigrant men. *Journal of Labor Economics*, 6(2), 205-228.
- Li, P. S. (2004). Social capital and economic outcomes for immigrants and ethnic minorities. *Journal of International Migration and Integration/Revue de l'integration et de la migration internationale*, 5(2), 171-190.
- Lin, N. (1999). Social networks and status attainment. *Annual review of sociology*, 25(1), 467-487.
- Lin, N. (2017). Building a network theory of social capital. In *Social capital* (pp. 3-28). Routledge.
- Lowndes, V. (2004). Getting on or getting by? Women, social capital and political participation. *The British Journal of Politics and International Relations*, 6(1), 45-64.
- Lynch, J. W., Smith, G. D., Kaplan, G. A., & House, J. S. (2000). Income inequality and mortality: importance to health of individual income, psychosocial environment, or material conditions. *Bmj*, 320(7243), 1200-1204.
- Merens, A. (2000). Allochtone vrouwen op de arbeidsmarkt. *Tijdschrift voor arbeidsvraagstukken*, 16(3), 278-291.
- Mincer, J., & Ofek, H. (1982). Interrupted work careers: Depreciation and restoration of human capital. *Journal of human resources*, 3-24.
- Mincer, J., & Polachek, S. (1974). Family investments in human capital: Earnings of women. *Journal of political Economy*, 82(2, Part 2), S76-S108.
- Mouw, T. (2003). Social capital and finding a job: do contacts matter?. *American sociological review*, 68, 868-898.

- Morgan, J., & David, M. (1963). Education and income. *The Quarterly Journal of Economics*, 77(3), 423-437.
- Niphuis-Nell, M. (1997). *Sociale atlas van de vrouw. Deel 4: Veranderingen in de primaire leef sfeer*. Den Haag: SCP. Geraadpleegd van https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_1997/Sociale_atlas_van_de_vrouw.
- Quite, W., Hofstra, B., Knigge, A., & de Schipper, N. (2013). De werking van sociaal kapitaal in het statusverwervingsproces in Nederland. *Mens en maatschappij*, 88(4), 400-425.
- Smith, A. (1937). *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Edited by Sálvio M. Soares. MetaLibri, 2007, v.1.0p.
- Sociaal Cultureel Planbureau. (2014). *SCP Arbeidsaanbodpanel: Vragenlijst werkenden, niet-werkenden en studenten 2014*.
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2016). *Arbeidsaanbodpanel 1985 t/m 2014*. DANS. <https://doi.org/10.17026/dans-xum-7b2r>.
- Sociaal Cultureel Planbureau. (2016 augustus). *Aanbod van arbeid 2016 - SCP*. Geraadpleegd van https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/Aanbod_van_arbeid_2016.
- Stone, W., Gray, M., & Huges, J. (2004). *Social capital at work How family, friends and civic ties relate to labour market outcomes* (No. 0408005). University Library of Munich, Germany.
- Treas, J., & Tai, T. (2016). Gender inequality in housework across 20 European nations: Lessons from gender stratification theories. *Sex Roles*, 74(11-12), 495-511.
- Van den Berg, N. (2011). *Een gat in je CV: Eindrapport*. Geraadpleegd van http://www.flexworkresearch.org/uploads/publication/document/4290/een-gat-in-je-cvanalyse-van-het-beloningseffect-van-een-loopbaanonderbreking_1_.pdf.
- Van der Lippe, T. (2001). The effect of individual and institutional constraints on hours of paid work of women. *Women's employment in a comparative perspective*. New York: Aldine de Gruyter. S, 221-243.
- Van Tubergen, F., & Volker, B. (2015). Inequality in Access to Social Capital in the Netherlands. *Sociology*, 49(3), 521-538.
- Verhaeghe, P. P., Li, Y., & Van de Putte, B. (2012). Socio-economic and ethnic inequalities in social capital from the family among labour market entrants. *European Sociological Review*, 29(4), 683-694.

- Verhoeven, N., Jansen, W., & Tazelaar, F. (2000). Sociaal kapitaal van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 16(1), 49-67.
- Wells, R. S., Seifert, T. A., Padgett, R. D., Park, S., & Umbach, P. D. (2011). Why do more women than men want to earn a four-year degree? Exploring the effects of gender, social origin, and social capital on educational expectations. *The Journal of Higher Education*, 82(1), 1-32.
- Wimmer, A. (2004). Does ethnicity matter? Everyday group formation in three Swiss immigrant neighbourhoods. *Ethnic and Racial Studies*, 27(1), 1-36.